

Risker, hälsa, kris och beredskap

Risker, hälsa, kris och beredskap

Behovet av god beredskap har öka i samhället sedan nu gällande översiktsplan antogs. Med krig i närområdet, återkommande hybridattacker på samhället samt en ökad kriminalitet och otrygghet är det av högsta betydelse att förbereda för ett mer robust samhälle där såväl medborgare som kommun tar ett större ansvar. Enligt MSB ska medborgare klara sig upp till en vecka på egen hand utan stöd av samhället. Under den här tiden förväntas alla ha tillgång till mat, vatten, värme och annan utrustning.

Trosa kommun har under många år arbetat med att skapa en krisorganisation som snabbt kan kallas in och säkerställa kommunens verksamhet och hantering av situationen vid höjd beredskap eller om en särskild händelse inträffar. Samverkan sker i dessa frågor såväl med Region Sörmland som Länsstyrelsen Södermanlands län men kommunen har genom sitt geografiska områdesansvar ansvar för att hantera kriser inom sitt geografiska område samt att samordna insatser mellan olika aktörer. Vid flera tillfällen har krisorganisationen aktiverats i Trosa kommun och utbildning och utvärdering sker kontinuerligt.

Kris och beredskapsfrågor har fått en ökad betydelse i kommunens planering och riskhantering är ett naturligt inslag inom en rad verksamheter. Arbetet styrs via kommunens arbete med risk och sårbarhetsanalyser och en krisinformationsplan finns framtagen för att strukturera informationsarbetet vid en krissituation. Inom ramen för detaljplaner tas riskanalyser fram i vissa fall. Dessa är oftast kopplade till närhet till transportleder för farligt gods, spår från tidigare markanvändning som kan innebära risk, hänsyn till skyddsområden eller liknande. Trosa kommun har förhållande vis gynnsamma förutsättningar sett till detta men frågan behöver alltid belysas i ett tidigt skede.

Kris och extraordinära händelser

Genom god samhällsplanering kan kommunen bidra till att

bygga ett mer robust samhälle. Det handlar om att säkerställa en tillförlitlig infrastruktur, planera för uppsamlingsplatser och möjlighet till evakuering samt förbereda för reservkraft och understödja viktiga samhällsfunktioner. I samband med kalla kriget byggdes skyddsrum på strategiskt viktiga platser och kanske kan den här frågan aktiveras igen. Staten har ett stort ansvar i den här frågan men kommunen kan i sin planering vara proaktiv och ta upp frågan i områden som skulle kunna ha rätt förutsättningar. Ett annat viktigt område för att säkerställa samhällets funktioner vid kris eller höjd beredskap är att ge förutsättningar för reservkraft.

I Trosa kommun finns riksintressen för Försvarsmakten vid Askö såväl på land som till sjöss. Det handlar både om Askö skjutfält men också Nättrö sjöövningsområde. Utöver detta kan även hemliga försvarsintressen finnas som inte redovisas vare sig för kommunen eller publikt. I och med det skärpta säkerhetsläget i kombination med Sveriges NATO-inträde kan användningen av dessa områden öka jämfört med tidigare. Trosa kommun samverkar i olika forum med Försvarsmakten både kontinuerligt utifrån ett beredskapsperspektiv men också vid konkreta händelser och övningar.

Hälsoskydd i den fysiska planeringen

De delar inom hälsoskydd som framförallt påverkar den fysiska planeringen är frågor relaterat till radon, buller, förorenad mark och transportleder för farligt gods. Planområden kan behöva förhålla sig till detta och anpassas i utformning och framtida genomförande. I översiktsplanens riskkarta finns områden markerade som särskilt behöver beaktas. Utöver dessa områden kan även Askö skjutfält orsaka buller. Det kan handla om att det i vissa områden behöver byggas på ett radonsäkert sätt och det kan finnas bullerkällor som kan begränsa möjligheten till byggnation eller som kräver särskilda bullerskyddande åtgärder. Även vibrationer kan påverka möjligheten till ny byggnation.

Utöver radon finns ett stråk i norra kommunen öster om Sillen där bly finns naturligt i berggrunden. Detta uppmärksammades vid ett vattenprov i en enskild brunn men det har inte rapporterats några ytterligare fall. Det går att minska hälsoeffekter genom att installera filter på brunnar. Mer information om detta ges av Miljökontoret.

Genom kommunen passerar två primära transportleder för farligt gods, E4 och Södra stambanan, och tre sekundära transportleder, väg 800, 218 och 219. Inom 150 m från dessa ska en riskanalys enligt kommunens framtagna modell alltid genomföras i ett tidigt skede vid planläggning. Utifrån riskanalysen som dels utgår ifrån avstånd till väg, topografi men också hastighetsbegränsning, trafikflöden och andel tungtrafik i ett 2045-perspektiv bedöms behov av åtgärder. Dessa kan komma att krävas inom planområdet säkerställas som bestämmelser på plankartan.

Väg 219 passerar genom vattenskyddsområdet för Sörtuna vattentäkt. Trosa kommun vill att Trafikverket vid vägen informerar om detta samt hur olyckor anmäls på motsvarande sätt som görs vid andra vattentäkter. Det vore också bra om de åtgärder som föreslogs i en tidigare åtgärdsvalsstudie för sträckan genomfördes för att minimera risken för skador på vattentäkten vid olyckor.

Trosa kommun är förhållandevis skonad från större områden med markföroreningar dock kan detta behöva beaktas t ex vid omvandling av tidigare verksamhetsområden till annan känslig markanvändning. Utifrån befintliga register samt tidigt samråd med Länsstyrelsen fångas denna fråga upp redan vid planarbetets inledning.

Oljeskyddsplan

Trosa kommun har antog 2014 tillsammans med Nyköpings och Oxelösunds kommuner via Sörmlandskustens räddningstjänst en ny oljeskyddsplan. Syftet med planen är att förebygga och bygga upp en krisberedskap för

oljeutsläpp till sjöss. Östersjön trafikeras årligen av ca 150.000 fartygsrörelser exklusive färjetrafiken. Risken finns alltid för oljeutsläpp och för detta krävs en krisberedskap. Oljeskyddsplanen redovisar bl a en tydlig organisation och ansvarsfördelning, arbetssätt vid olycka både under och efter själva skedet, beredskap för materiel och ytterligare resurser. Än så länge har Sörmlandskusten varit förskonad från större olyckor men oljeskyddsplanen är värdefull även vid mindre incidenter. Sjöfartsverket utreder en förändring av farleden från Landsort till Mälaren via Södertälje. Trosa kommun har ställt sig positiv till denna då den innebär en uträtning jämfört med dagens farled vilket sannolikt minskar risken för haverier. Farleden föreslås också dras längre bort från Trosa kommun vilket är positivt.

Risker relaterat till ett förändrat klimat

En stor del av kommunen består av uppgrundad sjöbotten med ett sprickdalslandskap med mycket varierande avstånd till fast mark. Det kan inom ett område skilja sig högst avsevärt mellan två platser beroende på hur berggrunden är i förhållande till markytan. Anpassning till de geotekniska förhållandena är ständigt närvarande i såväl detaljplaner som vid bygglov och det finns inom kommunen en hög medvetenhet i dessa frågor. Sedan Vagnhärad drabbades av ett omfattande skred år 1997 invid Trosaån har åstränderna karterats och riskinventerats i flera omgångar. Åstränderna i Trosa stad är i huvudsak kajskodda och kajerna inspekteras regelbundet och rustas vid behov medan i Vagnhärad har omfattande stabiliseringsåtgärder genomförts sedan slutet av 1990-talet och fram till nu. Vid det direkta skredområdet har detaljplaner upphävts, marken grävts ut och kalkcementstabiliserats och åstränderna har generellt genom i stort sett hela tätorten grävts ut och getts erosionsskydd. Utöver detta mäts grundvattentryck kontinuerligt inom skredområdet.

Med tanke på att frågan är ständigt närvarande i kommunens planering finns sedan tidigare ett omfattande

geotekniskt arkiv. Dessa tidigare framtagna utredningar fungerar ofta bra som ett underlag i detaljplaneskedet men vid genomförandet av detaljplanen behöver specifika utredningar tas fram. Kommunen betonar vikten av att rätt utredning görs vid rätt tillfälle och att det vid detaljpaneläggning inte handlar om ett projekterat område. Detaljplanen syftar till att klargöra om området är lämpligt för byggnation och exakt ange hur infrastruktur, mark och byggnader ska anordnas. Översiktsplanen pekar inte ut särskilt skred- eller sättningsbenägna områden med tanke på att frågan kan vara aktuell över i stort sett hela Trosa kommun. Istället utgår översiktsplanen ifrån att detaljplaner och bygglov alltid behöver förhålla sig till frågan och göra ett aktivt ställningstagande om ytterligare utredningar är nödvändiga.

Såväl Trosaån som Östersjön kommer på sikt påverka kommunen genom högre flöden och höjda havsvattennivåer. Särskilt Trosa stad kan vara utsatt där dessa båda element möts i en känslig kulturmiljö. Både kommunen och statliga myndigheter har tagit fram underlag för att prognosticera risker för översvämningar och därmed kunna bidra till en mer hållbar planering. Översiktsplanen rekommenderar en lägsta golvnivå om +2,6 m RH2000 och all ny byggnation och planläggning utgår ifrån detta. Sett till kustområdet och skärgården bedömer kommunen att detta är en rimlig nivå. Områden som idag är bebyggda är antingen planlagda med tydlig reglering om var byggnation får placeras eller om det är beläget utanför detaljplan är bebyggelsen i huvudsak redan placerad på högre höjder. Ny bebyggelse inom strandskyddat område på obebyggd mark kommer inte kunna beviljas med tanke på miljöbalkens bestämmelser.

Den del av kommunens bebyggelse som framför allt kan riskera att skadas av ett förändrat klimat är delar av Trosa stad som både kan påverkas av höga flöden i Trosaån och en framtida höjning av Östersjön. Inga samhällsviktiga funktioner bedöms vara i riskzonen när Trosa reningsverk

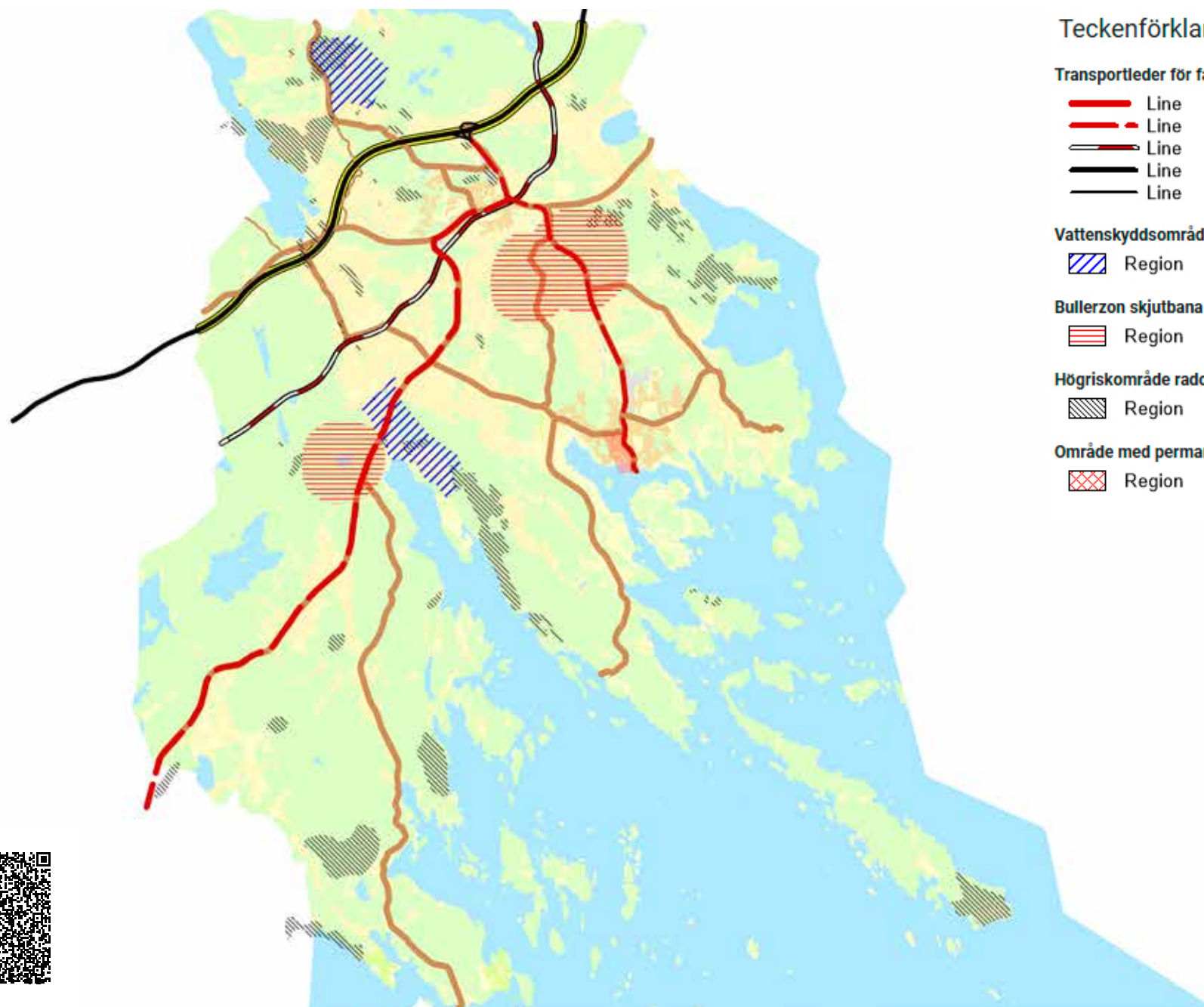
har ersatts av överföringsledningen till Himmerfjärdsverket. Inom Trosa stad kommer åtgärder för att motverka risken för översvämningar alltid behöva vägas mot de starka kulturmiljöintressen som råder i staden.

I framtiden behöver kommunen planera för kunna omhänderta nederbörd på ett annat sätt än tidigare. Kraftiga skyfall kommer tätare och snösmältning kan påverka på ett annat sätt än idag. I Vattentjänstplanen ges riktlinjer för hur kommunen ska planera för detta. Ett lokalt omhändertagande med fördröjning och rening vid källan kommer bli ännu viktigare i framtiden samt att allmänna ytor kan tillåtas översvämmas under vissa perioder. För kommande detaljplaner är det av betydelse att ytor avsätts för översvämning, fördröjning och rening samt att hållbara lösningar föreslås för att över tid säkerställa funktionen.

Mycket av riskerna relaterat till ett förändrat klimat berör vatten i olika former men även höjda temperaturer utgör en betydande risk för delar av samhället. Långvariga värmeböljor, risk för långvarig torka, skogsbränder, storm och andra typer av extremväder kan skada såväl invånare som egendom. Genom ett aktivt risk- och sårbarhetsarbete kan kommunen förbereda inför framtida händelser. Det finns och konkreta funktioner såsom att säkerställa reservkraft, trygghetspunkter, möjlighet till kommunikation mm som översiktsplanen kan hantera. Inom ramen för kommunens förebyggande arbete har detta pågått under lång tid.

Risker inom trähusbebyggelsen i Trosa stad

Trosa kommun har tagit fram ett handlingsprogram för centrala Trosa stad tillsammans med Sörmlandskustens räddningstjänst. Syftet är att minska risken för brand och därmed stor skada på den riksintressanta stadskärnan. Sedan år 2014 råder permanent eldningsförbud inom den mest centrala delen och endast eldning i eldstäder eller grillning i avsedd utrustning är tillåten.

Teckenförklaring

Transportleder för farligt gods

- Line
- - Line
- Line
- Line
- Line

Vattenskyddsområde

- ▨ Region

Bullerzon skjutbana

- ▨ Region

Högriskområde radon

- ▨ Region

Område med permanent eldningsförbud

- ▨ Region